

Planina ne mora biti velika i visoka, a da ipak bude atraktivna i vrijedna našeg posjeta. Jedan od takvih prostora u Hrvatskoj je i Kalnik, ime koje podrazumijeva selo, planinu i stari grad

Kalničkim krajem

Piše: **Krunoslav Milas**

Foto: **Alen Čaplar**

Između Zagorja, Prigorja i Podravine pruža se Kalnik kao uzak i niski planinski zid u dužini 16 km. Bez obzira na neznatnu visinu planine (najviši vrh je visok tek nešto iznad 600 m!), može se naći niz zanimljivosti na tom sasvim malom prostoru. Tu su dvije velike stare gradine, botanički rezervat, istaknuti kameniti vrh i alpinističko penjalište. Zato je Kalnik planinarski zanimljiv, pa ga planinari organizirano posjećuju još od 1878. g.

Gledajući povijesno, ne zaboravimo da je ovaj kraj odigrao važnu ulogu kao brana od provala Mongola, Turaka i drugih napadača s istoka. Kraj je to koji je oduvijek naseljen, o čemu svjedoče brojni arheološki nalazi.

Polazište našeg izleta na Kalnik je gradić Križevci, 70-ak km udaljen od Zagreba. Grad je to bogate i slavne prošlosti, koji se spominje već krajem 12. stoljeća, a 1253. postaje slobodni kraljevski grad. Ovdje su se nekad održavali i hrvatski sabori (vjerujem da ste svi čuli za “Krvavi križevački sabor” s kraja 14. st. kada kralj Žigmund daje pogubiti pobunjene plemiće).

U centru je grada župna crkva, Crkva sv. Ane, s kraja 17. st. u sklopu negdašnjeg pavlinskog samostana. Iza crkve je Gradski muzej, a blizu je i barokna županijska palača iz 18. st. Iako u gradu ima sedam crkvi i kapelica, mi ćemo spomenuti još samo dvije.

Najstarija građevina u gradu je Crkva sv. Križa iz 15. st. u kojoj je kasnobarokni oltar dopremljen iz zagrebačke katedrale, te velika slika “Krvavi križevački sabor” Otona Ivekovića.

U Gornjem je gradu grkokatolička katedrala Presvetog Trojstva. Naime, u vrijeme Marije Terezije, Križevci postaju sjedištem grkokatoličke biskupije. Svoj neogotički izgled katedrala dobiva krajem 19. st. po zamisli arhitekta Hermana Bollea, koji je obnovio i zagrebačku katedralu. Posebno vrijedi pogledati ikonostas koji su oslikali najveći hrvatski slikari tog vremena (Bela Čikoš Sesija, Ivan Tišov, Celestin Medović i dr.)

Izlet na Kalnik

Najbliži prilaz Kalniku je iz Križevaca, 18 km asfaltnom cestom. Neposredno ispod vrš-

✓ Jeste li znali

Uz Veliki Kalnik vezane su legende o Barbari Celjskoj, “crnoj kraljici”, ženi kralja Žigmunda, koja je početkom 15. st. s najviše kule grada bacala u ponor svoje iskorištene ljubavnike. Ta stijena, visoka kojih 20-ak metara, danas je alpinističko vježbalište!

✓ **Zašto Križevci?**

Grad, nekad zvan Križevac, sastojao se od Gornjeg (starijeg) i Donjeg grada. Kad su, nakon niza svađa, prepirki i nesuglasica oba grada objedinjena u 18. st. njihovo je ime dobilo oblik množine, dakle Križevci, kako bi konačno svi bili zadovoljni! A budući je Gornji grad u svome grbu imao jednostruki, a Donji dvostruki križ, nije ni čudo što današnji Križevci u svome grbu imaju, pogađate, križ s tri horizontalne prečke! Čudni smo mi Hrvati! Mogli bismo nadugačko pripovijedati o Križevcima i njegovim znamenitostima. A ona se kreću od hrvatskog sveca, sv. Marka Križevčanina, do "Križevačkih štatuta" po kojima smo upravo proteklih dana krstili vino.

nih stijena nalazi se selo Kalnik i "Biblijski vrt mira". Prekrasan park pokraj škole naši su kipari tijekom likovnih kolonija obogatili nizom drvenih skulptura hrvatskih svetaca, ali i raznim biblijskim likovima.

Od sela do planinarskog doma na Kalniku samo je pola sata lagane šetnje.

Planinarski dom na Kalniku (480 m) sagrađen je između vršne stijene i ruševina Velikog Kalnika. Dom je stalno otvoren i opskrbljen, pa je prikladan i za duži boravak. Od doma možemo načiniti nekoliko lijepih pješačkih izleta.

Planinarski dom - gradina Veliki Vranilac - 10'

Samo 100 m od doma na oštrm stromom grebenu nalazi se stari grad Veliki Kalnik. Sastoji se od tri dijela, od kojih je svaki građen u drugom razdoblju.

Planinarski dom - Vranilac (643 m) - 20'

Najkraći uspon na najviši vrh Kalnika počinje odmah iza doma, a predstavlja lijevu šetnju stjenovitim grebenom planine.

U bijegu pred Mongolima kralj se sklonio u utvrđenom Kalniku. Zbog nedostatne opskrbe, utvrda je prijetila glad. To su riješili okolni seljaci, hraneći kralja i njegovu vojsku zrelim šljivama. Mongoli su se na kraju povukli na istok, a kralj je, u znak zahvalnosti, okolnim seljacima podario plemićke povlastice

Planinarski dom - Peca (620 m) - 40'

Ako od doma nastavimo 10' do križanja, a zatim desno uzbrdo kroz šumu, začas

smo na livadama okruženoj Peci, drugom vrhu Kalnika.

Poučna staza na Kalniku

Staza ima kružni oblik, dugačka je 5 km (kojih 2 sata hoda). Počinje kod kalničke gradine, zaobilazi greben i vraća se do doma južnom stranom grebena. Početak staze obilježen je velikom tablom, a uzduž puta je deset ploča s opisom pojedinih zanimljivosti.

U povratku s Kalnika, možda nije loše poći prema zapadu i cesti Zagreb - Varaždin, kroz Gornju Rijeku i posjetiti dvorac obitelji Erdödy u kojem je živjela grofica Sidonija Rubido Erdödy, prva hrvatska operna pjevačica. Usput ćemo, na grebenu Kalnika vidjeti i ostatke Malog Kalnika, još jednog starog grada na toj maloj planini. *mV*

OBAVIJESTI:

Križevci, autobusni kolodvor, 048/681 149
Kalnik, planinarski dom, 048/857 003

✓ **Jeste li znali**

Srednjovjekovnu povijest ovoga kraja obilježavaju šljivari, plemići jednoselci, u stvari slobodni seljaci koji su svoja prava stekli, kako nam legende pripovijedaju, jer su pol. 13. st. tijekom mongolskih provala u Hrvatsku i Ugarsku pomagali kralja Belu IV. U bijegu pred Mongolima kralj se sklonio u utvrđenom Kalniku. Zbog nedostatne opskrbe, utvrda je prijetila glad. To su riješili okolni seljaci, hraneći kralja i njegovu vojsku zrelim šljivama. Mongoli su se na kraju povukli na istok, a kralj je, u znak zahvalnosti, okolnim seljacima podario plemićke povlastice.